Hässleholm 87:9 m. fl.

Per Jansson

Arkeologisk utredning 2024
RAÄ L1991:9772, L1991:9553
Hässleholm 87:9
Hässleholms socken
Hässleholms kommun
Skåne län

SYDSVENSK ARKEOLOGI
RAPPORT 2024:34

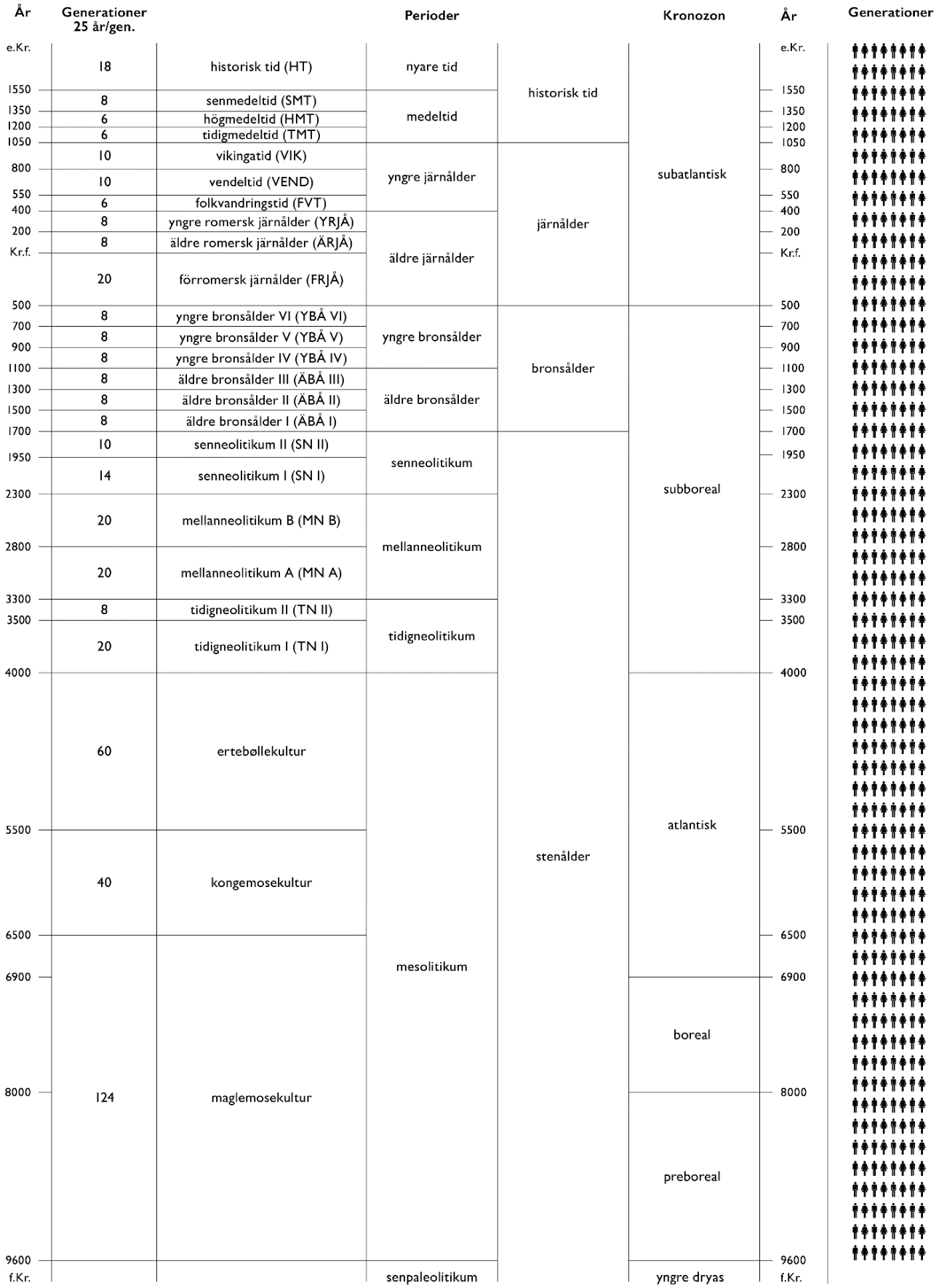
År
Generationer 25 år/gen.
Perioder
Kronozon
År
Generationer
e.Kr.
18
historisk tid (HT)
nyare tid
historisk tid
1550
8
senmedeltid (SMT)
medeltid
1350
6
högmedeltid (HMT)
1200
6
tidigmedeltid (TMT)
1050
10
vikingatid (VIK)
yngre järnålder
subatlantisk
800
10
vendeltid (VEND)
550
6
folkvandringstid (FVT)
400
8
yngre romersk järnålder (YRJÅ)
järnålder
200
8
äldre romersk järnålder (ÄRJÅ)
äldre järnålder
Kr.f.
20
förromersk järnålder (FRJÅ)
500
8
yngre bronsålder VI (YBÅ VI)
yngre bronsålder
700
8
yngre bronsålder V (YBÅ V)
900
8
yngre bronsålder IV (YBÅ IV)
bronsålder
1100
8
äldre bronsålder III (ÄBÅ III)
1300
8
äldre bronsålder II (ÄBÅ II)
äldre bronsålder
1500
8
äldre bronsålder I (ÄBÅ I)
1700
10
senneolitikum II (SN II)
senneolitikum
1950
14
senneolitikum I (SN I)
subboreal
2300
20
mellanneolitikum B (MN B)
mellanneolitikum
2800
20
mellanneolitikum A (MN A)
3300
8
tidigneolitikum II (TN II)
tidigneolitikum
3500
20
tidigneolitikum I (TN I)
4000
60
ertebøllekultur
atlantisk
5500
40
kongemosekultur
stenålder
6500
mesolitikum
6900
boreal
8000
124
maglemosekultur
preboreal
9600
f.Kr.
senpaleolitikum
yngre dryas

Hässleholm 87:9 m.fl.

Per Jansson

SYDSVENSK ARKEOLOGI
RAPPORT 2024:34

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi
Box 134
291 22 Kristianstad
044-13 58 00
www.sydsvenskarkeologi.se

Hässleholm 87:9 m.fl.
Per Jansson

Arkeologisk utredning, AU2, 2024
RAÄ fornlämning nr L1991:9553 & L1991:9772
Hässleholm 87:9
Hässleholms socken, Hässleholms kommun i Skåne län
Sydsvensk Arkeologi Rapport 2024:34

© Sydsvensk Arkeologi 2024

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagbilder: Fotograf: Per Jansson
Kartmaterial: Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, I2014/00893

Innehåll

Sammanfattning 5

Inledning 6

Syfte och metod 6

SYFTE 6

METOD 6

Topografi och fornlämningsmiljö 6

TOPOGRAFI 6

FORNLÄMNINGSMILJÖ 9

Tidigare undersökningar 10

Undersökningsresultat 11

SCHAKT OCH LÄMNINGAR INOM REGISTRERAD FORNLÄMNING 12

SCHAKT OCH LÄMNINGAR INOM ÖVRIGA YTOR 13

Utvärdering 16

Referenser 18

Ordlista 19

Administrativa uppgifter 21

Bilagor 22

Bilaga 1. Anläggningslista 22

Bilaga 2. Fotolista 23

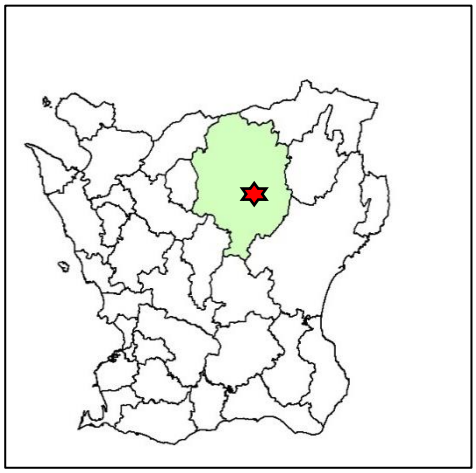

Figur 1. Skånekarta med platsen för undersökningen markerad i Hässleholms kommun

Figur 2. Utdrag ur Vägkartan med utredningsområdet rödmarkerat.

Sammanfattning

Med anledning av att Hässleholms kommun upprättar en ny detaljplan för att pröva lämpligheten för industri och natur inom fastigheten Hässleholm 87:9, har Sydsvensk arkeologi genomfört en arkeologisk utredning. Utredningen gjordes i ett område rik på lämningar från olika tidsperioder. Framför allt agrara lämningar så som röjningsrösen och stengärdsgårdar. Sammanlagt schaktades ca 1 800 kvm fördelat på 56 schakt över den totalt 54 000 kvm stora ytan.

Resultatet av den arkeologiska utredningen var begränsat. Få arkeologiska lämningar påträffades och dokumenterades. Många av anläggningarna var koncentrerade till den sydvästra delen av den sedan tidigare registrerade fornlämningen L1991:9772. Här förordar vi också att lagskydd för fornlämningen kvarstår samt utökas med ett område rakt söder om den registrerade fornlämningen. Vi förordar också att den delen av fornlämningen som ligger öster om stenmuren och inom exploateringsområdet kan utgå helt på grund av den nästan totala avsaknaden av arkeologiska lämningar.

Inledning

I förbindelse med att Hässleholms kommun upprättar en ny detaljplan i syfte att pröva lämplighet för industri och natur inom fastigheten Hässleholm 87:9 har Sydsvensk arkeologi fått i uppdrag av Länsstyrelsen att utföra en arkeologisk utredning. Beslutet fattas med stöd av 2 kap 11§ kulturmiljölagen (1988:950) och Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd om uppdragsarkeologi (KRFS 2017:1). Val av undersökare har skett i enlighet med 19–20 §§ i Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd om uppdragsarkeologi (KRFS 2017:1) samt 7 § Kulturmiljöförordning (1988:1188).

Syfte och metod

SYFTE

Syftet med den arkeologiska utredningen är att ta reda på om idag okända fornlämningar berörs av ett planerat arbetsföretag. Utredningen ska preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

METOD

Utredningen inleddes med en genomgång av arkivmaterial och studier av äldre kartmaterial och att göra digitala historiska kartöverlägg som kan tillföra kunskap om bebyggelse, anläggningar & vägsystem etcetera i området. Sammanlagt 1 800 kvm sökschakt fördelat på 56 schakt drogs på de ytor som var tillgängliga för oss och utifrån hur topografin såg ut i området. Schaktningen genomfördes med en 20 tons grävmaskin med en skopbredd på 1,8 m. Sammanlagt schaktades ca 3,5% av den tillgängliga ytan upp. De ytor som inte var tillgängliga var en längre stenmur som sträckte sig genom delar av området, ett mindre våtmarksområde i de västligaste delarna, en mindre skogsplantering samt en bäck längs östra delen av UO. Framkomna lämningar kom att mätas in med RTK GPS. Mätdata fördes över till Intrasis 3.

På grund av all vegetation i området har det ansetts vara svårt att genomföra metalldetektering inom området. Metalldetektering skulle eventuellt ha genomförts efter utförd arkeologisk utredning och då baserat på utredningsresultaten.

Topografi och fornlämningsmiljö

TOPOGRAFI

Utredningsområdet är beläget i mellersta Skånes höglänta och kuperade moränområde. Inom området som ska detaljplaneras finns både skogbevuxna höjdpartier, odlingsmark och våtmarksområden. I östra delen av området rinner en mindre bäck mot norr, Genabäcken. Själva utredningsområdet ät relativt flackt och endast svagt böljande och med en svag stigning mot norr, förutom i den nordligaste delen där området stiger mer markant. Lägsta punkten ligger på ca 38,5 m öh. och lär belägen i den sydligaste delen av utredningsområdet. Högsta punkten ligger på 43,0 m öh och är belägen i den nordvästra delen av utredningsområdet, inom den registrerade fornåkern, L1991:9772.

Den norra delen av området är också betydligt stenigare än den södra och östra delen. Undergrunden består till stora delar av olika fraktioner av grus och sand med inslag av lera. I de södra delarna av utredningsområdet finns större områden med torv- och gyttjelager. Dessa kan vara minst ett par meter tjocka.

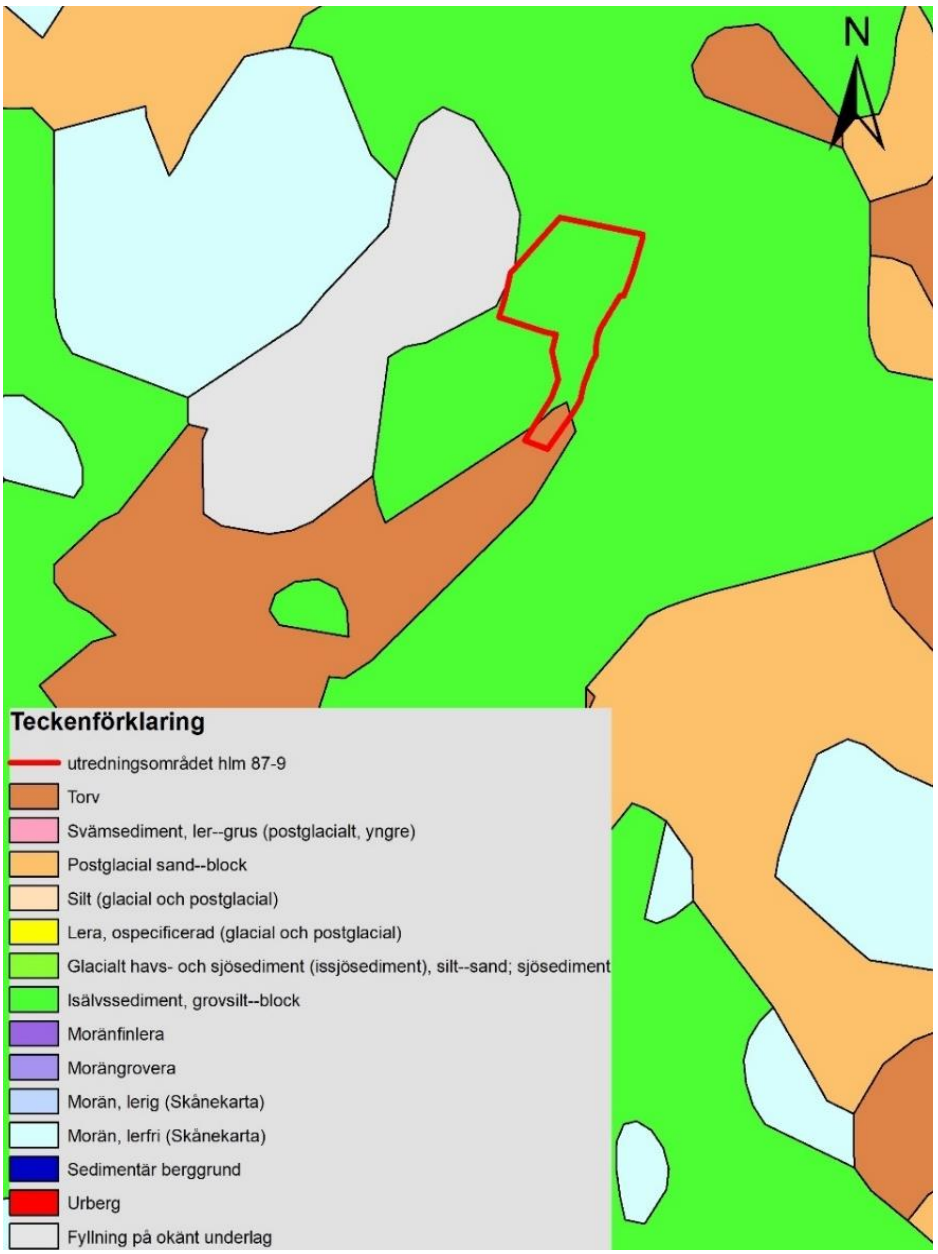

Figur 3. SGU:S geologiska karta över området kring Hässleholm. Utredningsområdet markerat med röd linje.

Större delen av den nu aktuella ytan har fram till för inte allt för länge sedan använts till slåtter eller som åker. På den häradsekonomiska kartan som i detta område upprättades mellan 1926–1934 kan man se att det mesta av området använts som åker och endast tycks genomkorsas av något som kan tolkas som stenmurar. Man kan också se att öster om området låg ett större våtmarksområde som var bevuxet med vass (se fig. 4).

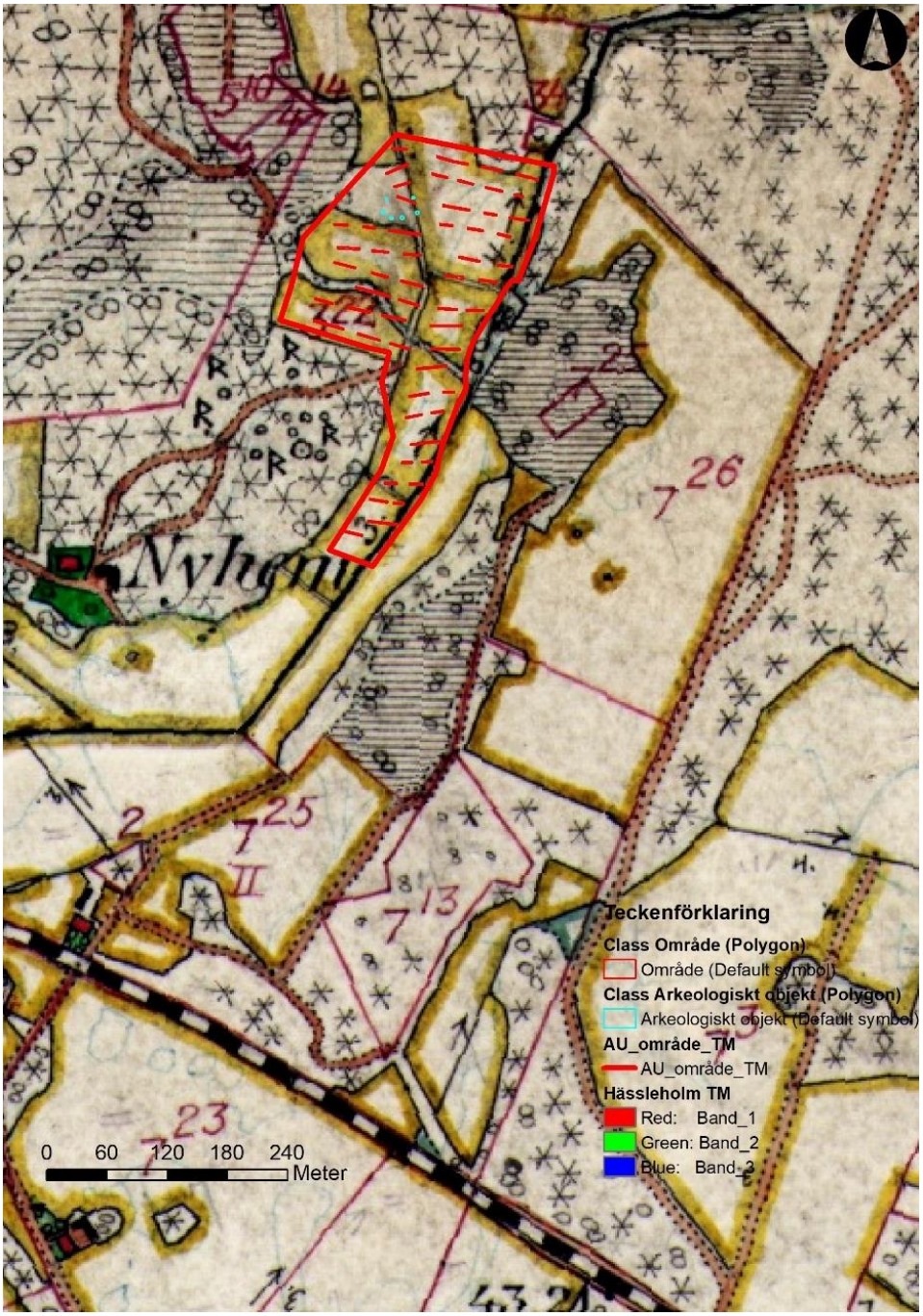

Figur 4. Häradsekonomiska kartan, blad J112-3-50 med utredningsområdet inlagt.

FORNLÄMNINGSMILJÖ

Området är rikt på historiska lämningar. I närområdet finns det rikligt med röjningsrösen, gravar och fornåkrar registrerade. Öster och väster om området som ska detaljplanläggas har arkeologiska åtgärder tidigare utförts. Inom detaljplaneområdet finns fornlämningar i form av både fossila åkrar, röjningsrösen, en hög, en stensättning, en hällristning samt ett antal härdar (se fig. 5).

Den fossila åkern L1991:9772 består av ca 50 röjningsrösen omgivna av röjda ytor. Stenmurar finns även inom området. Även en förmodad hög finns inom detta område, L1991:9553. I de södra delarna av utredningsområdet finns en markant skogbevuxen höjd som också är registrerad som fossil åkermark, L1991:9776. Inom detta område finns ca 130 röjningsrösen registrerade. Dessutom finns det en stensättning registrerad, L1991:9774, samt stenblock med älvkvarnar i ett par rösen, L1991:9540 och L1991:9541. Strax västerut finns ytterligare ett område med fossila åkrar, L1991:9777. Detta område består av ca 150 röjningsrösen omgivna av röjda ytor. Inom området förekommer även stenmurar.

Figur 5. Fornlämningskarta över exploateringsområdet och de närmsta omgivningarna. Utredningsområdet motsvaras nästan helt av det gula området på kartan.

Tidigare undersökningar

I närområdet har ett antal undersökningar genomförts tidigare. Nedan nämns de som utförts i absoluta närområdet kortfattat.

I slutet av år 1995 genomförde Riksantikvarieämbetet UV Syd en arkeologisk slutundersökning i Kv. Blandaren 6 med flera strax väster om det nu aktuella utredningsområdet (se fig. 6). Undersökningen berörde delar av den fossila åkern L1991:9777 (RAÄ 60). Sammanlagt dokumenterades då 61 röjningsrösen (Perneby 2003: 5ff). Spår efter bebyggelse kunde inte påvisas inom de avbanade ytorna (Perneby 2003:11)

Undersökningen hade föregåtts av en förundersökning under våren 1995. Då uppskattades antalet röjningsrösen på hela fornlämningen till ca 200, till dessa kommer ytterligare ett antal som då inte var synliga ovan mark. Enstaka boplatslämningar påträffades på en del av de stenröjda ytorna mellan rösena. Lämningarna bestod av tre härdar samt förhistorisk keramik (Munkenberg 1995).

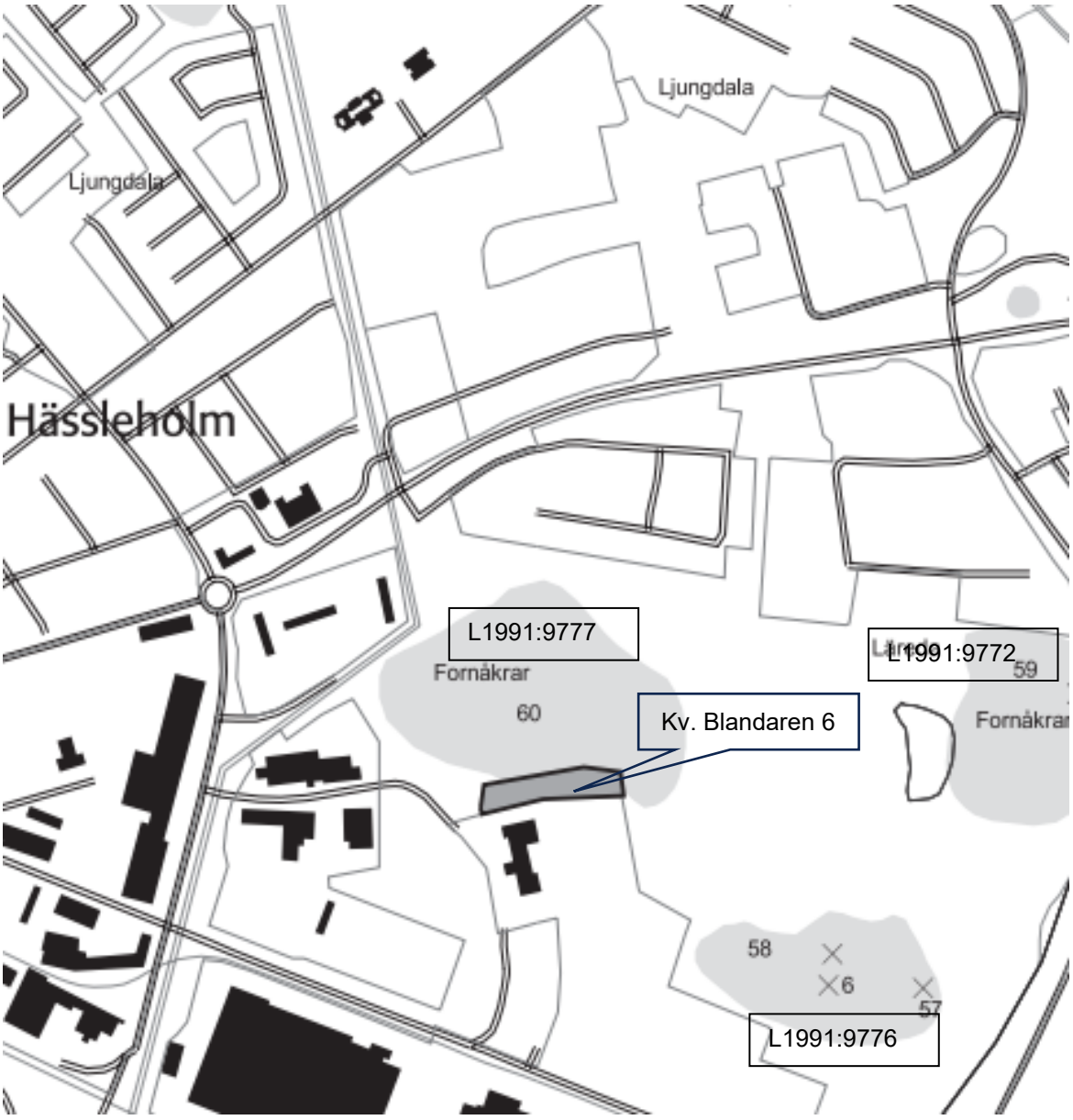

Figur 6. Figur hämtad från Perneby (2003). Figuren visar var slutundersökningen Kv. Blandaren 6 låg.

Undersökningsresultat

Totalt drogs 56 sökschakt inom den tillgängliga utredningsytan med en total area av ca 1 800 kvm. Ett område på totalt ca 1 850 kvm var ej tillgängligt för oss. Det var områden som bestod av skog, våtmark eller sankmark. Till denna yta tillkom den skyddade muren som sträckte sig genom områdets centrala delar (se fig. 7). Undergrunden bestod på övervägande del av området mestadels av moränlera med varierande grad av grus och sand.

Stora delar av området visade sig ha väldigt få arkeologiska lämningar. Sammanlagt 14 objekt, tolkade som arkeologiska lämningar dokumenterades inom den totala utredningsytan. Mängden fynd i matjorden, både modernt material och arkeologiskt material lyste nästan helt med sin frånvaro vilket var anmärkningsvärt. Nedan delas de arkeologiska lämningarna in i två kategorier, dels de som ligger innanför den redan registrerade fornlämningarna, dels de som ligger utanför dessa.

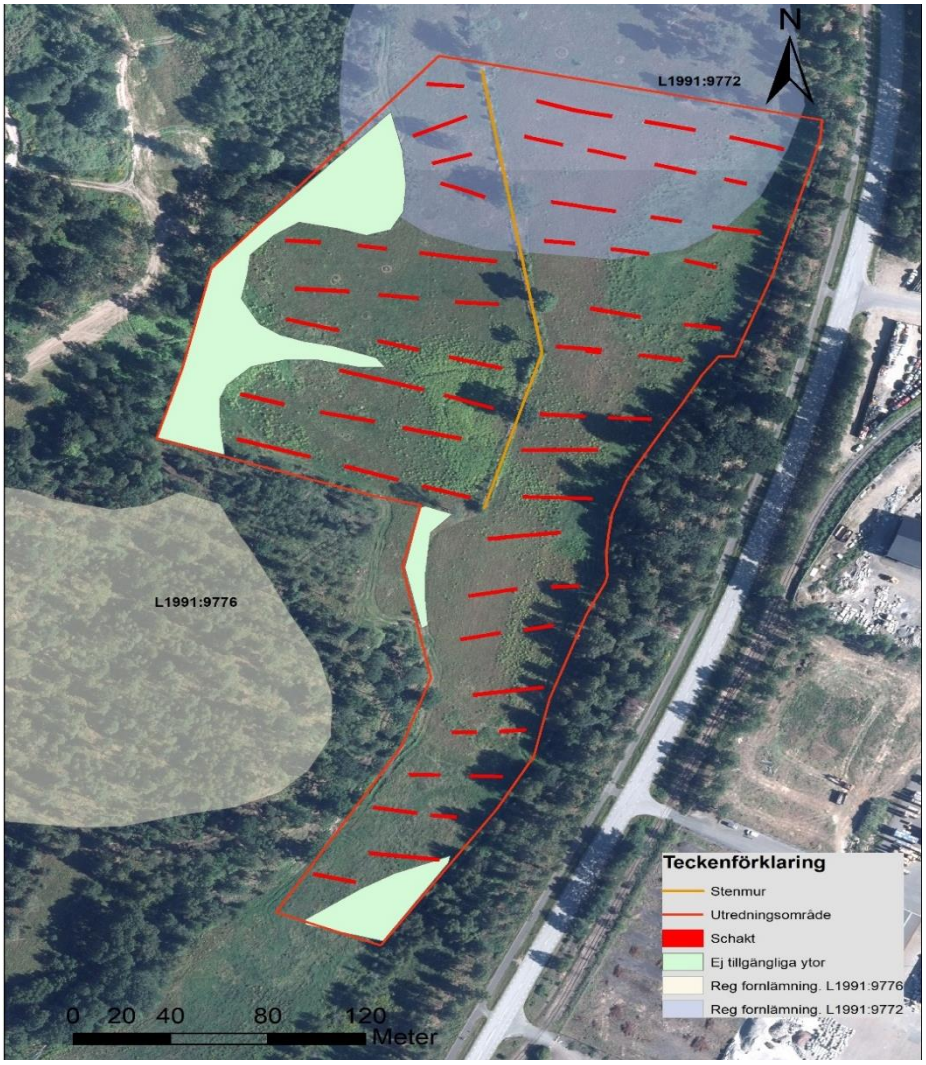

Figur 7. Utredningsområdet med ej tillgängliga ytor och lagskyddad stenmur markerade. På översiktskartan syns även samtliga schakt som grävdes samt berörda fornlämningar.

SCHAKT OCH LÄMNINGAR INOM REGISTRERAD FORNLÄMNING

Inom den registrerade fornlämningen L1991:9772 påträffades tre härdar, en stenfylld ränna, ett röjningsröse samt ett stolphål (se tabell 1). Merparten av dessa anläggningar framkom vid schaktning i den nordvästra delen av den registrerade fornlämningen, i den trekanten som låg väster om stenmuren. I samma lilla område dokumenterades också sex röjningsrösen som var synliga ovan mark (se fig. 8). Undergrunden här var periodvis ganska stenig och bestod mestadels av gulbrunt lerigt morängrus.

I den nordöstra delen av utredningsområdet, som också berör delar av den registrerade fornåkern L1991:9772 registrerades endast två arkeologiska objekt, AG288 och AR296 (se fig. 8). Längst i nordost, under det tunna matjordstäcket som sällan översteg 0,3 m påträffades områden med mycket torv. Inga spår efter mänsklig aktivitet kunde påvisas i förbindelse med torvlagret. Området ligger nära Genabäcken. Troligen har området under perioder legat under vatten. Längre mot väster blev undergrunden bitvis grusigare och stenigare (se fig. 9). Mot söder blev undergrunden mer sandig och grusig. Mängden sten var här också betydligt mindre.

Tabell 1. Arkeologiska objekt inom fornlämning L1991:9772

ID	Klass	Subklass	Fornlämning
288	Arkeologiskt objekt	Härd	L1991:9772
296	Arkeologiskt objekt	Ränna	L1991:9772
621	Arkeologiskt objekt	Stolphål	L1991:9772
630	Arkeologiskt objekt	Härd	L1991:9772
649	Arkeologiskt objekt	Härd	L1991:9772
712	Arkeologiskt objekt	Röjningsröse	L1991:9772

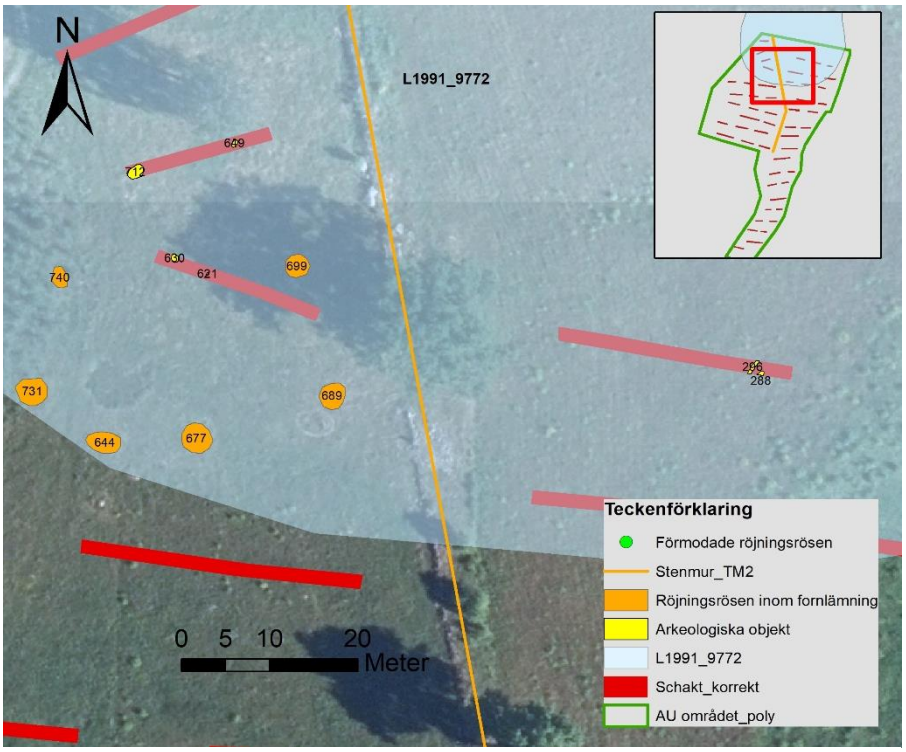

Figur 8. Norra delen av utredningsområdet som berörde den registrerade fornlämningen L1991:9772. Ovan mark synliga röjningsrösen medtagna i kartan.

Figur 9. Daniel Forsberg dokumenterar schakt i nordöstra delen. Merparten av schakten i den norra delen av utredningsområdet hade detta utseende.

SCHAKT OCH LÄMNINGAR INOM ÖVRIGA YTOR

Inom den övriga utredningsytan framkom endast ett fåtal arkeologiska objekt. Sammanlagt åtta objekt dokumenterades, fyra gropar, två röjningsrösen, en härd samt en störning. Groparna och störningen var svårtolkade och diffusa, Anläggningarna låg spridda över stora delar av området (se fig. 10). De mest tydliga och konkreta lämningarna såsom de två röjningsrösena, AR499 och AR559 och en större härd, AH523, påträffades alla i området väster om den synliga stenmuren (se fig. 12). Detta område var stundtals också mer stenigt och man kunde se en del markfasta stenar sticka upp ovan mark. Det var också i detta område som man på ortofotot kunde se fler förmodade röjningsrösen som var helt övervuxna (se fig. 10). I de västra delarna av området var marken väldigt fuktig och vattensjuk i en del områden, terrängen sjönk ner mot väster vilket omöjliggjorde schaktning här. Likaså fanns det ett delvis öppet dike i de mellersta delarna av området. Inte heller här var schaktning möjligt (jämför med fig 7). Röjningsrösena bestod av en större koncentration av knytnävsstora stenar (se fig. 11).

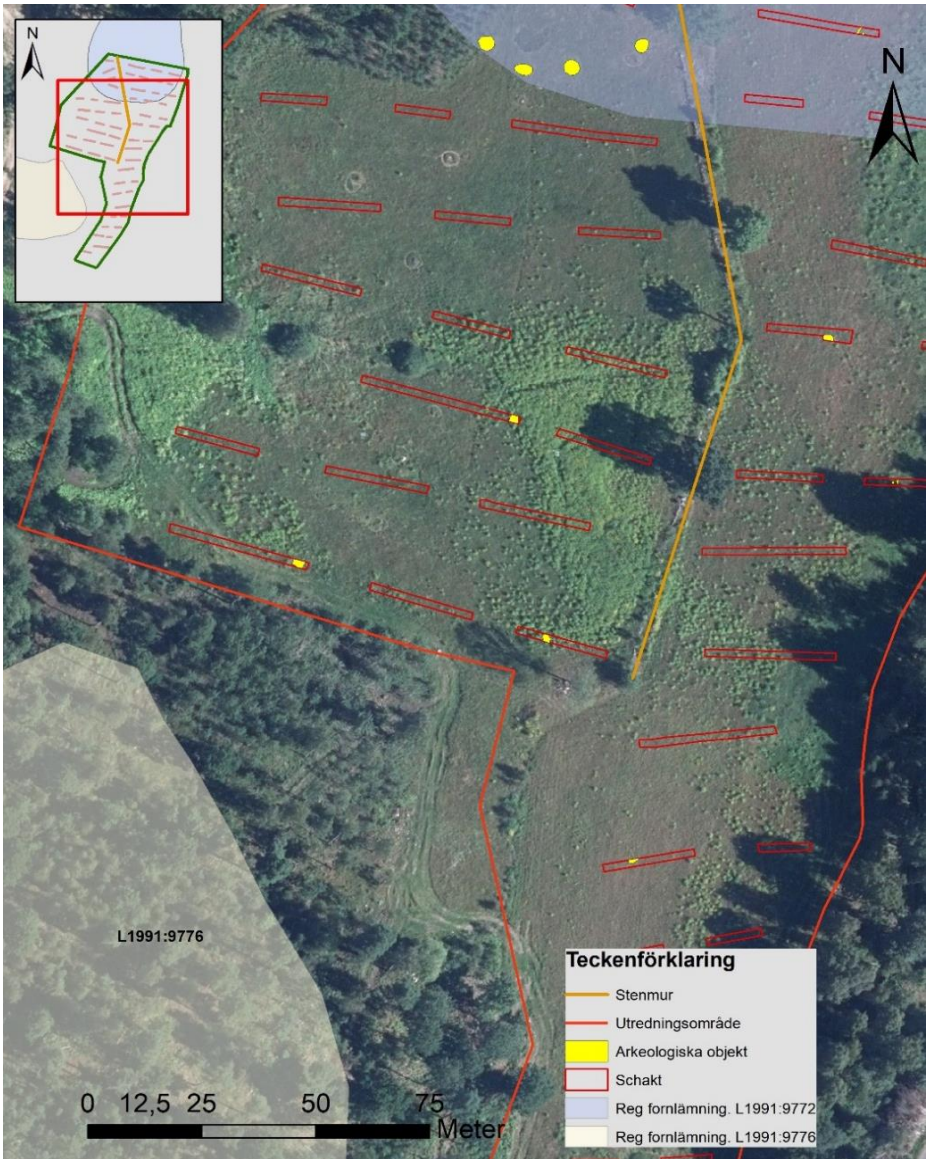

Figur 10. Översikt över arkeologiska objekt utanför registrerade fornlämningar.

Figur 11. AR499 sedd mot norr. En koncentration av knytnävsstora stenar

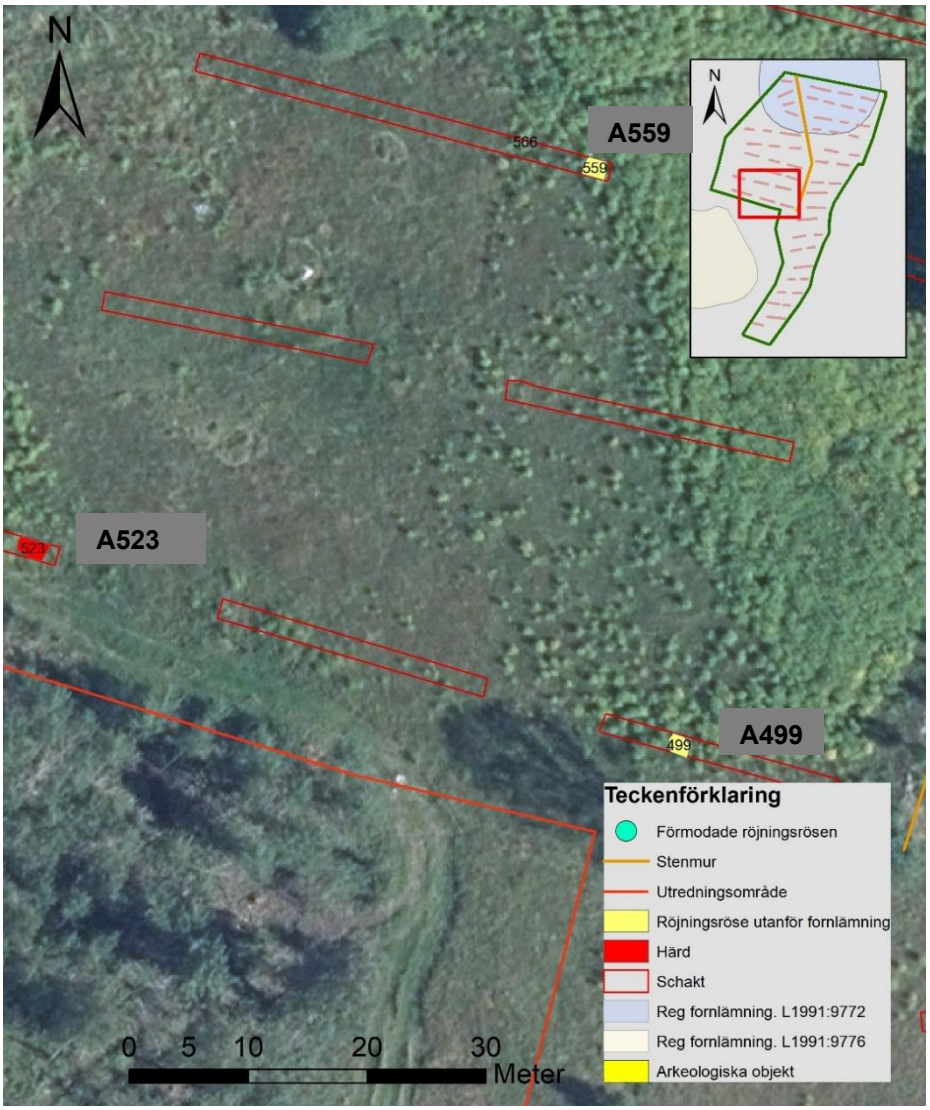

Figur 12. Röjningsröse och härd i västra delarna av utredningsområdet.

Tabell 2. Arkeologiska objekt som dokumenterats inom övrig utredningsyta, utanför registrerad fornlämning.

ID	Klass	Subklass	Fornlämning
336	Arkeologiskt objekt	Störning	-
353	Arkeologiskt objekt	Grop	-
361	Arkeologiskt objekt	Grop	-
418	Arkeologiskt objekt	Grop	-
499	Arkeologiskt objekt	Röjningsröse	-
523	Arkeologiskt objekt	Härd	-
559	Arkeologiskt objekt	Röjningsröse	-
566	Arkeologiskt objekt	Grop	-

Utvärdering

Totalt framkom 14 arkeologiska objekt vid utredningen. En mindre koncentration av anläggningar påträffades i den del av utredningsområdet som redan var en registrerad fornlämning, L1991:9772. Med tanke på de få spår efter mänsklig aktivitet inom området som utredningen gett föreslår vi en del justeringar rörande den registrerade fornlämningen L1991:9772.

Vi vill inkorporera de förmodade röjningsrösen som ligger precis söder om den registrerade fornlämningen L1991:9772 till densamma och även ge dessa lagskydd (se figur 13). Dessutom föreslår vi att den sydöstra delen av den registrerade fornlämningen, öster om stenmuren, kan utgå (se figur 14). Hela området öster om den skyddade stenmuren inom exploateringsområdet gav ett magert resultat arkeologiskt och var nästan helt tomt på anläggningar.

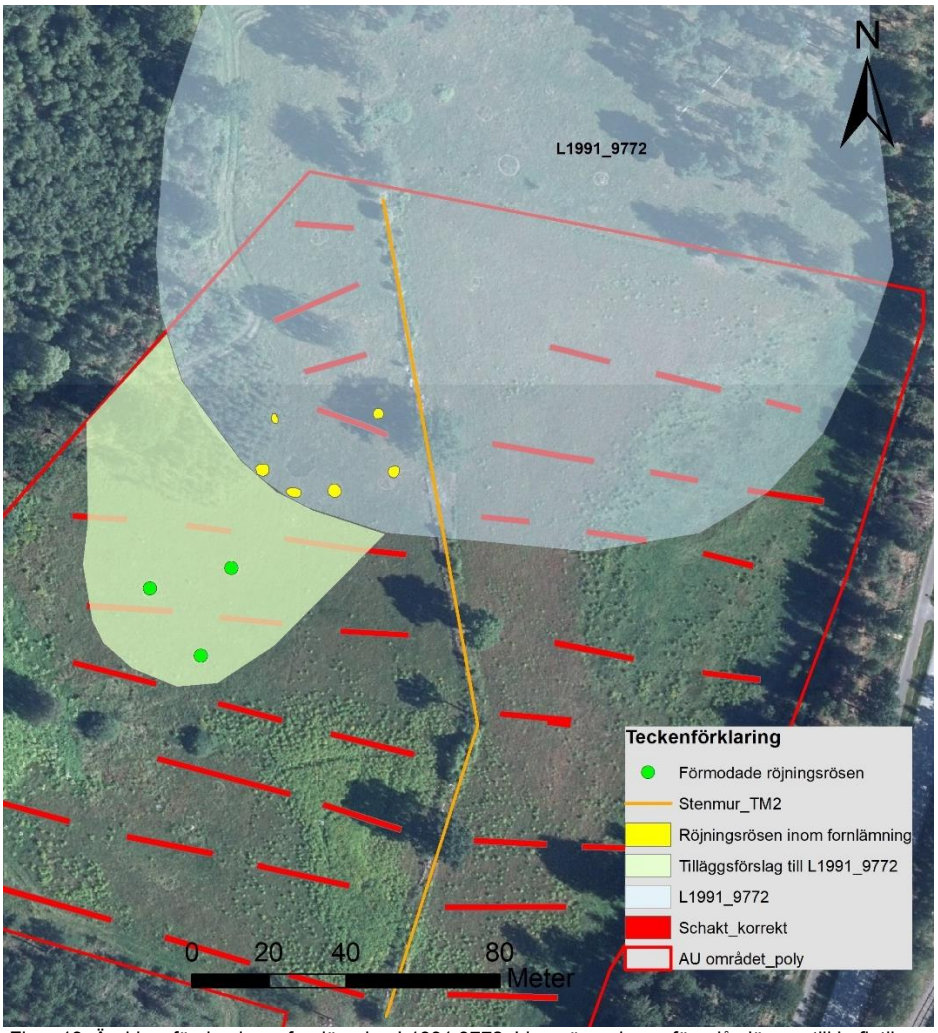

Figur 13. Ändringsförslag inom fornlämning L1991:9772. Ljusgrön polygon föreslås läggas till befintlig fornlämning.

Till en eventuell förundersökning förordar Sydsvensk Arkeologi AB att endast den sydvästra delen av den registrerade fornlämningen L1991:9772 bör gå vidare till en förundersökning tillsammans med den föreslagna utvidgningen som bör ingå i samma fornlämning (se figur 14). Övriga delar av den tidigare registrerade fornlämningen som ingår i exploateringsytan kan friges utan vidare åtgärder.

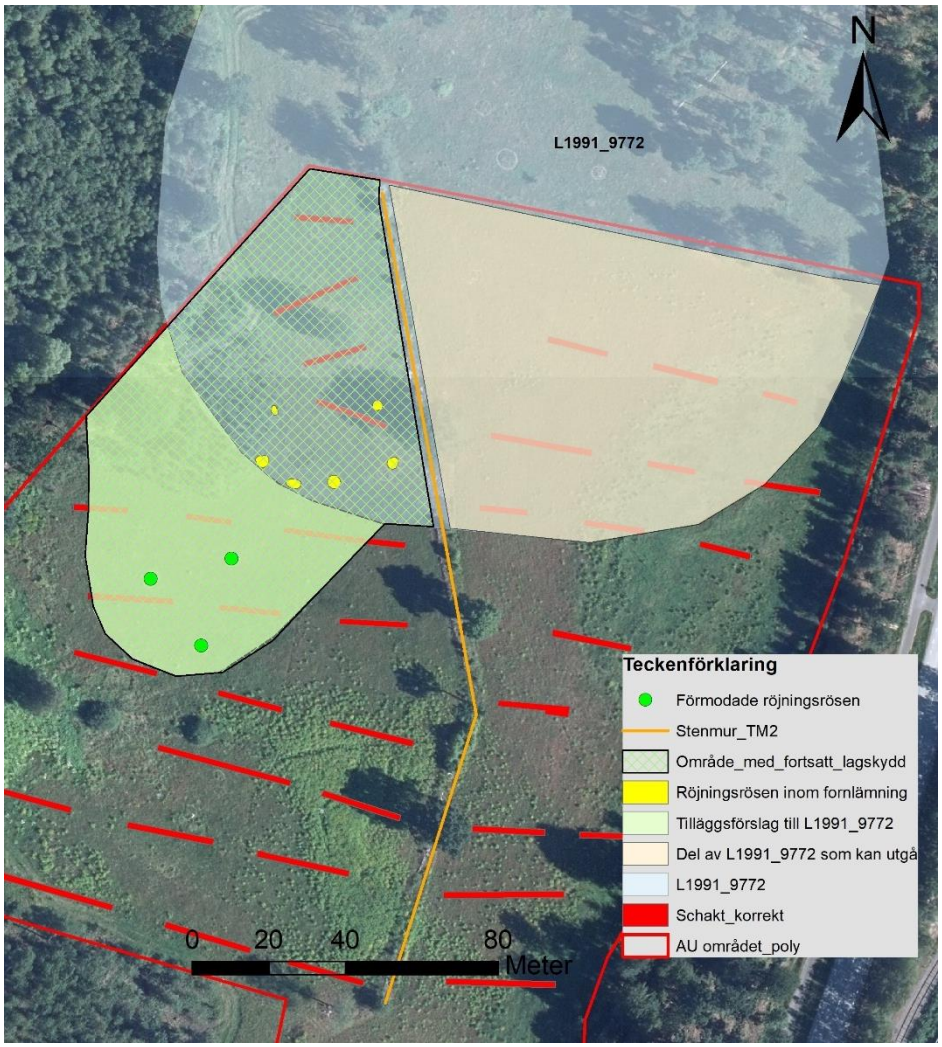

Figur 14. Gulskrafferat område utgör förslag på yta som antingen ska ha fortsatt lagskydd eller bör gå vidare till förundersökning. Ytan öster om stenmuren inom expolateringsområdet kan friges vid exploatering.

Referenser

LITTERATUR

Munkeberg, B. A. 1995. Skåne, Hässleholm, Kv Blandaren m fl. RAÄ 60, Arkeologisk förundersökning av ett röjningsröseområde i Hässleholm. Riksantikvarieämbetet UV Syd Rapport 1995:55. Lund

Perneby, Å. 2003. Odlings- och boplatslämningar vid Hässleholm. Skåne, Hässleholms stad, Kv Blandaren m. fl. Riksantikvarieämbetet UV Syd Rapport 2003:2. Lund

INTERNET

Fornsök (raa.se)

Ordlista

Anläggning	Arkeologiska lämningar i form av nedgrävningar (t.ex. stolphål, gropar, härdar, gravar etc.)
Artefakt	Ett föremål framställt av mänsklig hand
Avbaning	Borttagande av jordlager med grävmaskin
^{14}C-analys	Radiometrisk dateringsmetod som möjliggör datering av lämningar innehållande organiskt material som t.ex. träkol och ben
Enskifte	Skiftesreform som syftade till att varje gårds ägor skulle samlas till ett enda sammanhängande område (skifte) och att gårdsbebyggelsen skulle placeras på det tilldelade området
Exploateringsområde	Det område som skall bebyggas eller tas i anspråk inom ramen för en exploatering
Fornlämning	Lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergiven. Lämningen behöver vara tillkommen före år 1850, eller i fråga om fartygslämning, förlist före 1850 (Kulturmiljölagen 2 kap.). Se även RAÄ-nr.
Fossil åker	Varaktigt övergiven åkermark, formad genom äldre tiders brukningsmetoder
GPS (ibland RTK GPS)	Används för inmätning av bl.a. arkeologiska lämningar
Gravfält	Lokal med minst fem förhistoriska gravanläggningar med ett inbördes avstånd av högst 20 meter
Huvudgård	Beteckning för en större egendom. Under en huvudgård låg dels jord i direkt drift, dels utjord som odlades av landbönder. Huvudgården utgjorde också ett förvaltningscentrum för jordägarens övriga landbor.
Härd/härdgrop	Eldstad anlagd på markytan/eldstad i grop, med eller utan stenkonstruktion/steninnehåll
Hög	Synligt gravmonument, uppbyggt av grästorvor och/eller jord
ICP-analys	Analys av kemisk sammansättning. Halten av olika grundämnen undersöks och sammansättningen kan sedan användas för att bestämma funktion eller geografiskt sammanhang.
Intrasis	Statens historiska museers program för hantering och lagring av arkeologiska data. Här samlas och analyseras all dokumentation. I Intrasis finns även karta över inmätt data (som görs med GPS).
Inventering	Okulär avsökning av undersökningsyta
KML	Kulturmiljölagen
Kokgrop	Grop för matlagning. Maten packas in och läggs ner med varma stenar i gropen som sedan täcks med jord. Resultatet blir en ugnsliknande miljö.
Kolluvium	Jordlager bildat genom markomflyttning (erosion)
Kulturlager	Avsatta jordlager med fynd och lämningar efter mänsklig aktivitet. Bildas generellt av intensiv och långvarig aktivitet på en plats.
Lämningsnummer	Numrering av fornlämningar i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, sökbart i sök- och karttjänsten Fornsök
Lösfynd	Enstaka fynd som inte återfunnits i anläggning. Oftast rör det sig om fynd som påträffats i matjorden.

Osteologi	Läran om skelett av både djur och människor
Paleoekologi	Vetenskapen om ekologiska förhållanden i ett historiskt perspektiv, både med koppling till naturliga processer, som klimat, och till människans markanvändning och miljöpåverkan
Pollenanalys	Eller pollenstatistik. En paleobotanisk teknik med vilken man räknar pollenkorn i sediment och torv. Viktigt för studiet av växtlighet under olika perioder.
RAÄ-nr	Inventarienummer i Riksantikvarieämbetets tidigare fornlämningsregister
Recent	Sentida/nutida
Röjningsröse	Ett stenröse som tillkommit då man röjt mark från sten. I odlingsmark benämns de även odlingsröse.
Röse	Gravanläggning med markerat välvd profil, uppbyggd av stenar utan synlig inblandning av sand eller jord
Skifte	En lantmäteriförrättning där jord fördelas mellan två eller flera ägare. Skiftena under 1700- och 1800-talen går under många olika namn, t.ex. storskifte och enskifte. Det gemensamma var att de syftade till att förbättra jordbruket.
Skärvsten/skörbränd sten	Sten som utsatts för höga temperaturer varpå de spruckit och kan ha fått spetsiga/kantiga former
Stenlyft	Avtryck, oftast fyllt med matjord, efter sten som ”lyfts” av t.ex. plogen
Stensträng	En raserad förhistorisk inhägnad, föregångare till stengärdesgården
Stensättning	Gravöverbyggnad bestående av packad sten i ett fåtal lager, ofta flack. Olika former förekommer, t.ex. rund, kvadratisk, rektangulär eller skeppsformad.
Stolphål	Igenfyllt hål i marken där en trästolpe har stått. Ofta kan de knytas till långhuslämningar.
Störning	Begrepp som syftar på markingrepp i modern tid som förstört (del av) fornlämning, t.ex. ledningsschakt eller dräneringar
Sökschakt	Schakt som öppnas med grävmaskin, vanligen en skopbredd (1,6–1,8 m). Används främst i samband med arkeologisk utredning och syftar till att lokalisera och avgränsa fornlämning.
Undersökningsplan	Dokument som upprättas inför en arkeologisk undersökning och som ska godkännas av Länsstyrelsen innan undersökningsstart. Undersökningsplanen anger bl.a. de vetenskapliga målen, de metoder och analyser som ska användas för att uppnå målen, hur undersökningen ska avrapporteras samt kostnaderna för undersökningen.
Utredningsobjekt	Yta/ytor inom exploateringsområde som bedömts kunna innehålla fornlämning. Fastställs efter byråinventering och fältbesiktning av exploateringsområdet.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi projektnr:	230062
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-4086-2023
Datum för beslut:	2024-01-09
Län:	Skåne
Kommun:	Hässleholm
Socken:	Hässleholm
Fastighet:	Hässleholm 87:9
Koordinatsystem:	SWEREF 99TM
X koordinat:	6224870
Y koordinat:	425656
M ö.h.	38 – 43 m ö.h.
Fältarbetstid:	2024-05-06 - 2024-05-07
Antal arbetsdagar:	2
Antal arkeologtimmar:	40
Antal maskintimmar:	48
Exploateringsyta:	54 000 m^2
Undersökt yta:	1 850 m^2
Platschef:	Per Jansson
Personal:	Daniel Forsberg, Per Jansson
Underkonsulter:	Karlssons schakt
Företagare:	Hässleholms kommun
Tidigare undersökningar:	-
Fynd:	-
Dokumentationsmaterial:	Förvaras i Regionmuseets arkiv, i Kristianstad

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningslista

ID	Klass	Subklass	Fornlämning
288	Arkeologiskt objekt	Härd	L1991:9772
296	Arkeologiskt objekt	Ränna	L1991:9772
336	Arkeologiskt objekt	Störning	**-**
353	Arkeologiskt objekt	Grop	-
361	Arkeologiskt objekt	Grop	-
418	Arkeologiskt objekt	Grop	-
499	Arkeologiskt objekt	Röjningsröse	-
523	Arkeologiskt objekt	Härd	-
559	Arkeologiskt objekt	Röjningsröse	-
566	Arkeologiskt objekt	Grop	-
621	Arkeologiskt objekt	Stolphål	L1991:9772
630	Arkeologiskt objekt	Härd	L1991:9772
649	Arkeologiskt objekt	Härd	L1991:9772
712	Arkeologiskt objekt	Röjningsröse	L1991:9772

Bilaga 2. Fotolista

Foto nr	filnamn	Motiv	Mot	Datum	Sign
1	3851	Översikt	V	20240506	PJ
2	3852	Översikt	S	20240506	PJ
3	3853	Daniel Forsberg mäter schakt	Ö	20240506	PJ
4	3854	Översikt	Ö	20240506	PJ
5	3858	Översikt	Ö	20240506	PJ
6	3859	Översikt	NV	20240506	PJ
7	3860	Översikt OS326	NÖ	20240506	PJ
8	3863	OS330	Ö	20240506	PJ
9	3866	A418	N	20240506	PJ
10	3868	OS463	Ö	20240506	PJ
11	3871	OS459	N	20240507	PJ
12	3873	OS459	N	20240507	PJ
13	3874	OS459	N	20240507	PJ
14	3876	OS459	NV	20240507	PJ
15	3877	OS459	N	20240507	PJ
16	3879	Arbetsbild maskin fastnar	N	20240507	PJ
17	3881	Maskinspår i marken	NÖ	20240507	PJ
18	3882	Arbetsbild	Ö	20240507	PJ
19	3883	A499 Röjningsröse	N	20240507	PJ
20	3884	A499 Röjningsröse	N	20240507	PJ
21	3887	AH523	N	20240507	PJ
22	3888	Arbetsbild, Daniel dokumenterar	SV	20240507	PJ
23	3898	AH630	Ö	20240507	PJ
24	3900	AH649	V	20240507	PJ

SYDSVENSK ARKEOLOGI RAPPORTSERIE 2024

1. Fontän Västanvinden på Rådhustorget i Landskrona. Arkeologisk förundersökning år 2022. Citadellstaden 1:1. L1988:4669. Landskrona socken, Landskrona kommun, Skåne län. Fredrik Larsson.
2. Toarp 2:10, 2:13 & 2:14. Arkeologisk förundersökning år 2023. L1988:5550. Oxie socken, Malmö kommun, Skåne län. Fredrik Larsson.
3. VA-ledning mellan Åhus och Gärds Köpinge. Arkeologisk fördjupad förundersökning 2023. L1990:898, L2023:1587. Hovby 50:49. Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Emma Törnblad.
4. En väg till Bjäres historia. Arkeologisk undersökning 2021. Segelstorp 3:13 m.fl. Grevie och Förslöv socknar, Båstad kommun, Skåne län. Tony Björk och Andreas Nilsson.
5. St. Harrie 5:22 m fl. Arkeologisk utredning 2023. Stora Harrie socken, Kävlinge kommun, Skåne län. Fredrik Grehn.
6. Trehögsparken. Arkeologisk utredning 2023. Fosie 165:266, Malmö kommun, Skåne län. Fredrik Grehn.
7. Medeltida tomter vid Absolut Home. Arkeologiska undersökningar 2017–2018 kring den Engströmska villan i Åhus. Fornlämning Åhus 23/ L1990:7628, Kvarteret Carl XI:13, Åhus socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Claes Pettersson & Fredrik Larsson.
8. Från Klippan till Åstorp. Inför förlängt mötesspår, Flera socknar Åstorp och Klippan kommun, Skåne län. Ylva Wickberg & Håkan Petersson.
9. Bunkeflostrand 6:37. Lämningar från tidigneolitikum, förromersk och romersk järnålder. Arkeologisk förundersökning 2023. RAÄ L2022:1115, L2022:1123, L2022:1124. Bunkeflostrand 6:37. Bunkeflo socken, Malmö kommun, Skåne län. Joakim Frejd
10. Utredning Härlöv 50:53, Härlöv 50:72 med flera. Håkan Petersson & Ylva Wickberg, Kristianstad socken och kommun, Skåne län
11. SÖ: Kv. Diana 13. Bortschaktning av matjord från innergård. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. L1988:4871. Malmö socken, Malmö stad, Skåne län. Per Jansson.
12. Del av fastigheterna Torsebro 2:1, Åby 4:1, Önnestad 12:1 och 112:3, Skepparslöv 7:10, Salskog 1:1 och Venestad 16:19. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022. Fjälkestad, Färlöv, Önnestad, Skepparslöv och Träne socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Anna Isberg & Therese Ohlsson.
13. Under Knislinge kickbikebana. Tidig historisk tid i byns centrum. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning år 2023. Knislinge 43:1, Knislinge socken, Östra Göinge kommun. Ylva Wickberg.
14. Vattenledning mellan Ludvigsborg och Hörby. Arkeologisk utredning steg 1, 2024. Fulltofta & Hörby socken, Hörby kommun i Skåne län. Karina Hammarstrand Dehman
15. Arkeologi vid Ivetofta prästgård. Arkeologisk undersökning/schaktningsövervakning 2023. Ivetofta 11:109, Ivetofta socken, Bromölla kommun, Skåne län. Tony Björk.
16. Mellan Nymölla och Valjeviken. Arkeologisk utredning steg 2 år 2022 och 2023. Gualöv och Ivetofta socken, Bromölla kommun, Skåne län. Ylva Wickberg.
17. Ljungsgård 2:99 och 2:162. Fördjupad arkeologisk förundersökning 2023. RAÄ L1989:6293. Södra Vrams socken, Bjuvs kommun, Skåne län. Joakim Frejd.
18. Råvattenprojektet. Arkeologisk undersökning 2017–2018. Fastighet Hassle 12:9, Hassle 2:56, Stehag 12:9 & Värlinge 11:4, Värlinge 11:47, Stehags socken, Eslövs kommun, Skåne län. Karina Hammarstrand Dehman, Åsa Berggren, Erik Johansson, Anna-Sara Noge & Carl Persson.
19. Fjälkinge bytomt. Arkeologisk undersökning - schaktövervakning 2022–2023. Fjälkinge bytomt, Fjälkinge socken, Kristianstad kommun, Skåne Län. Emma Törnblad.
20. Arkeologi i sydöstra Skåne, Utredning steg 1 för vattenledning mellan Ystad och Löderups Strandbad, L1988:6808, L1989:4238 m.fl, Valleberga socken m.fl, Ystad kommun, Skåne län. Andreas Nilsson
21. Gonarp 13:4. Arkeologisk utredning steg 2, 2024. Näsum Socken, Bromölla kommun, Skåne län. Emma Törnblad.
22. Fortuna-Hemgården. Gropar, hus och gravar i södra Sallerup, Malmö. Arkeologisk undersökning 2022, L1986:8929, L2022:633, L2022:634 & L2022:63, Sallerup 180:22 & Sallerup 180:21, Malmö, Skåne län. Håkan Petersson & Anna Isberg
23. Undersökning av härdar och gravröse på Östad 19:2, Bromölla kommun. Håkan Petersson och Andreas Nilsson. Arkeologisk förundersökning och avslutande arkeologisk undersökning av L 1991:2928 & L2022:140, Östad 19:2, Bromölla kommun.

24. Grönahög 1:1 m fl. Arkeologisk utredning, steg 1, 2024. RAÄ fornlämning L1990:4231 & L1990:4809, Grönahög 1:1, Ripa 15:2 och Åhus 504:1, Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Fredrik Grehn.
25. Fortsatt utredning inför skyddsvall på Falsterbohalvön. Sträckan Falsterbo skjutfält till Storevångsvägen. Arkeologisk utredning steg 2 2024, Skanör S:40, m. fl., Skanör med Falsterbo socken. Andreas Svensson.
26. Östervång 2:48 och 2:49. Arkeologisk utredning 2024. Östervång 2:48, 2:44, 2:43, 2:55, 2:41, 2:42, 2:62 och 2:54, Trelleborgs kommun, Skåne län. Fredrik Grehn.
27. Tygelsjö 52:34. Arkeologisk utredning 2024. Tygelsjö 52,34, Malmö kommun, Skåne län. Fredrik Grehn.
28. Eskilstorp 2:26. En storgård under sen vikingatid och tidig medeltid. Volym 1 – Bakgrund, genomförande och resultat. Volym 2 – Bilagor. Arkeologisk undersökning 2020–2021. L2020:4077, L1989:1114 och L1986:6926. Eskilstorp 2:26. Eskilstorp socken. Vellinge kommun. Skåne län. Kristian Brink, Therese Ohlsson & Bengt Söderberg (red.).
29. Torsjö gamla by. Agrara lämningar från högmedeltid till nyare tid, schaktningsövervakning vintern 2022/2023. L1989:3825. Örsjö socken, Skurup kommun, Skåne län. Simon Rosborg.
30. Kviinge kyrkogård. Arkeologisk förundersökning 2024. Kviinge socken, Östra Göinge kommun, Skåne län. Tony Björk.
31. Lösben i Bäckaskog slott. Arkeologisk undersökning – schaktövervakning 2022. Kiaby Socken, Kristianstad Kommun, Skåne Län.
32. Östra Karups kyrka. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2023. L1988:8651. Östra Karup 5:14. Båstad kommun, Skåne län. Daniel Forsberg
33. GC-väg Abbekås-Skivarp och Skivarp-Bösarp. Arkeologisk utredning steg 1 2024. L2024:1768, L1989:3825, L1989:4640. Örmölla 20:1 m.fl. Skivarp, Solberga & Örsjö socknar, Skurups kommun, Skåne län. Daniel Forsberg
34. Hässleholm 87:9 m.fl. Arkeologisk utredning 2024. L1991:9553, L1991:9771. Hässleholm 87:9, Hässleholms Socken, Hässleholms kommun, Skåne län. Per Jansson.

DET UPPDRAGSARKEOLOGISKA SYSTEMET

Inom det uppdragsarkeologiska systemet utförs arkeologiska undersökningar som vilar på Kulturmiljölagen (1988: 950 – KML). Undersökningarna baseras på beslut av länsstyrelsen och utgör ett villkor för att en Företagare skall ges tillstånd för ingrepp i fast fornlämning.

Arkeologiska undersökningar kan göras i tre etapper: utredning, förundersökning och undersökning. De olika delarna är led i en process som i första hand syftar till att bevara fornlämningen, vilket är grundtanken i Kulturmiljölagen.

Den arkeologiska utredningen kan göras i två steg: Steg 1 innebär att befintligt underlagsmaterial sammanställs i form av en byråinventering och att en fältinventering genomförs. Steg 2 innebär sökschaktsgrävning med grävmaskin. Syftet med den arkeologiska utredningen är att identifiera och lokalisera fornlämningar som berörs av ett arbetsföretag. Utredningen utgör ett beslutsunderlag till Länsstyrelsen inför prövning av tillstånd för ingrepp i fornlämning, och utgör även ett planeringsinstrument för Företagaren (den som avser utföra ett arbetsföretag).

Om det vid den arkeologiska utredningen påträffas under mark dolda fornlämningar, eller om det redan finns kända fornlämningar inom ett område, kan Länsstyrelsen besluta om en arkeologisk förundersökning. En arkeologisk förundersökning innebär som regel schaktgrävning med grävmaskin. Arbetet innebär att ett representativt urval av fornlämningen undersöks. Syftet med den arkeologiska förundersökningen är att avgränsa fornlämningen och fastställa dess vetenskapliga potential. Förundersökningen utgör ett beslutsunderlag till Länsstyrelsen inför prövning av tillstånd till ingrepp i fornlämning, och utgör även ett planeringsinstrument för Företagaren.

Baserat på resultat från förundersökningen gör Länsstyrelsen en bedömning om fornlämningen bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential för att gå vidare till en arkeologisk undersökning. Syftet med en arkeologisk undersökning är att undersöka, dokumentera, analysera och tolka lämningar och fynd för den aktuella fornlämningen, samt att besvara de vetenskapliga frågeställningar som fornlämningen anses ha potential att ge svar på. Efter en arkeologisk undersökning hävs lagskyddet enligt 2 kap. Kulturmiljölagen.

Inom det uppdragsarkeologiska systemet finns tre olika aktörer:

- Länsstyrelsen prövar tillstånd, beslutar och utövar tillsyn (uppdragsgivare).
- Företagaren söker om tillstånd och bekostar undersökningen.
- Undersökaren utför arkeologiska undersökningar (uppdragstagare).

Detta är en mycket kortfattad beskrivning av det uppdragsarkeologiska systemet. Mer information finns på Riksantikvarieämbetets hemsida, bland annat vägledning för tillämpningen av Kulturmiljölagen (1988:950), Uppdragsarkeologi (2 kap.) enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd.

Hässleholm 87:9 m.fl.

Per Jansson

SYDSVENSK ARKEOLOGI
RAPPORT 2024:34